కీర్తి - నీకు జోహార్లు

ఓ వెలుగు వెలిగి అస్తమిస్తూన్న సంధ్యా సమయపు సూర్య బింబంలావుంది ఆ వ్యక్తి ముఖారవిందం. చెరగని చిరునవ్వుతో, అరమూసినకళ్లతో, రెప్ప పడుతూండగా ఫొటో తీసి నట్లుంది—

ఏ వూరివాడో........

ఏ తల్లి బిడ్డడో........

ఏ బిడ్డలకు తండ్రో....

—ఇక్కడ ఇలా ఎవ్వరూ గుర్తుపట్టలేని వూళ్లో ఎవ్వరికీ చెందనివ్యక్తిలా దిక్కు లేని శవమై........

ఇంత అనిశ్చితంగా చెప్పలేం కాని, ఏభయిదాటి అరవయ్యో పడిలో పడ్డ వయస్సు విశ్వరహస్యాన్ని అర్థం చేసుకున్నంత తేజస్సు. గుబురుగా పెరిగిన నల్లటి గడ్డంలో అందంగా తీర్చిదిద్దినట్లున్న తెల్లటి పాయలు. పైకి విసిరేసినట్లు రోడ్డుమీద పరచుకున్న సముద్రి కెరటాల్లాంటి దట్టమైన కురులు. పాలభాగాన చెరిగీ చెరగని బొట్టు అందమైన పంచెకట్టు. పైన లాల్చీ. కొద్దిదూరంలో పడ్డశాలువా. భుజంనుంచిజారి

ముంజేతికి చుట్టుకున్న చేతిసంచీ, పాదాలకు అరజారిన ఆకు చెప్పులు, కాళ్లుబురద పట్టివున్నాయి.

కళ్లప్పగించి, తెరచుకున్న నోళ్ల మీద వేళ్లేసుకుని, శవం చుట్టూ దూరంగా వలయాకారంలో నిలబడి, వింతగా చూస్తూన్నారు జనం. అప్పటికే చాలాసేపు చూసినవాళ్లు, పెద్దమనుషులు అనిపించుకునేవాళ్లూ కింకర్తవ్యం అనే ఆలోచనలో పడ్డారు.

గత రెండురోజులుగా ఎడతెరిపిలేకుండా వానకురిసి, చెరువులూ, వాగులు పొంగి, పూళ్లకుపూళ్లు మునిగి పోతూండటంతో దారుణం తెలుసున్న వాళ్లే ఇళ్లు కదలకుండా, ముడుచుకొని, ముసుగు తన్ని పడుకున్నారు. ఈ పొద్దున్న కదా తెరిపి ఇచ్చింది. అల్లాంటిది—ఈ అభాగ్యుడు.........పాపం....

ఒక్కళ్లూ తమకు తెలుసు అనటంలేదు— "ఎవ్వరికీ తెలపని మడిసి ఈ పూరెందు కొచ్చుంటా దబ్బా?!" తెరచిన నోరు మూత పడలేదు ఆశ్చర్యంతో ఒక పల్లె యువతికి.

"అందులో రేత్రింతా ఏం వోనా, ఏంలోకం? ఉబ్బరింగానాని పోయాడు. జంఛన్ కాడ బస్ దిగి, ఈ అయిదుమైళ్లూ వోన్లో తడుస్తూ, బురదలోపడుతూ లేస్తూ, సీకట్లో ఒంటరిగా వొచ్చుంటాడు పాపం. పెద్దపాణం, జీబురుమనే సీకటి, కంకర బెడ్డలెట్టి కొట్టినట్లు వోన, ముళ్లు, తొడలోతుబురద, ఎన్నడెరగని కొత్తదారి, దార్లో రెండు వాగులు.... పిచ్చిమడిసి పాపం గుండాగి పోదా మరి?" అన్నాడొక తాత జాలిగా చూస్తూ.

"అన్నరే ఇప్పుడేటి సెయ్యడం. అదిసూడండిముందు" చిర్రి బుర్రిమందొక కంఠం

"ఏటుందీ. ఈరబద్రీడు గోరికి కబురంపితే సరి."

"సర్లే. నానేవన్నా పంచాయితీ పెసిడెంట్నా శవాలుతగలెట్టేవోడ్నా

నాకొడకల్లారా అంటే? పైగా తూర్పుతెల్లారకుండా ఈసావు కబుర్లేంటాౖ లక్ష్మీకొడకల్లారా అంటాడు."

"ఛఛ అదికాదెస్: అసలుపరిత్తితీ ఇదీ అని ఆరికిసెప్పడం ఇదా యకం కదామరి. సెప్పాక ఆరేటి సెయమంటే అదిసెయ్యొచ్చు. కాన్నువ్వన్నట్టు మహాకోపిట్టి మడిసి. తిట్టినా తిడతాడు. అలాగని సెప్పకపోతే వూళ్లో ఇంతిసేసం జరిగితే మొదట నాకుసెప్పాలని తెలవదంటాౖ సవటనాకొడకల్లారా అంటాడు. ఏటయితే అవుతుంది. పందడిసెబుదారి."

--వీరభదుౖడుగారింటికి కబురుచేరిన విధంబెట్టిదనిన.... ముందు పరుగులుతీసింది.... పిమ్మటవేగం తగ్గించినడిచింది.... ఆపైనసంశయించింది.... ఆగింది.... తెగింపుగాపరుగెత్తింది.... భయంభయంగానే చేరింది.

వార్తవింటూనే వీరభదుౖడుగారి భుౖకుటి ముడివడింది. చెయ్యి ఫోనుమీదపడింది. రీసీవరు చెవినిచేరింది- ధ్వనిలేదు.

"చచ్చింది." స్వగతంగా అన్నట్లుగా అన్నారు గుబురుమీసాల కిౖందుగా గంభీరంగా. "లైన్లుపాడయి పోయుంటాయండి" అన్నాడొక యువకుడు గబుక్కున- 'మరే' అన్నట్లుగా కనురెప్పలుకొట్టారు వీరభదుౖడుగారు. అందరూ ఆయువకుడివైపు జానపదహీరోని చూసినంత గొప్పగా చూసారు, వాడిఛాతీ వుబికింది.

"పట్నం ఫోనుకొట్టి పోలీసాళ్లకు చెబుదామనుకున్నాను. ఇదికాస్తా చచ్చింది." అని ఓక్షణం తలపంకించి, "మనవూరిమీదుగా చింతకాయలపల్లిగ్గాని వెళ్తున్నాడేమో? ఆ వూరికికబురెట్టండి. ఎవల్లయినాగుర్తుపట్టారేమో చూడండి" చుట్టముట్టించి, పడక్కుర్చీలో వాల్తూఆదేశించారు.

"సింతకాయలపల్లికూ్కడా దారి సరిగ్గా లేదండిప్పుడు" అన్నాడు యువకుడు హుషారుగా.

చచ్చినవాడివైపు వీరభద్రుడిగారి చూపుపడటంతో, "నువ్వు నోర్మూయ్యరా ఎదవా" అని వాడ్ని కసిరి, అన్నాడు తాత, "సిత్తం, అయ్యా సింతకాయలపల్లికూడా మునిగిపోయిందనే సెప్పాలండి. అసలీ దచ్చినపు దిక్కుతప్ప తతిమ్మా మూడుదిక్కులూ దారి లేదండి. వాగులు పొంగిపోయి అంతానీరేనండయ్యా."

"ఊఁ" అన్నారంతే, కొడిగట్టిన చుట్టని విదుల్చుతూ. ఆయన ముఖంలో బాధగాని, సానుభూతిగాని, ఆందోళనగాని ఏకోశానా లేవు. గంభీరంగా వున్నారు అలవాటు ప్రకారం.

అయిదు నిముషాలు చీమ చిటుక్కుమంటే వినిపించేటంత నిశ్శబ్దం. అందరూ నెమ్మదిగా మొహాలు చూసుకున్నారు. తాత ధైర్యం చేసి అన్నాడు, "పోనీ....పాపం పెద్దమనిషి....ఊరుగానూరు ....మనవేదహన సంస్కారం జరిపించేత్తేమ బాబయ్యా....?"

ఓసారి బెదురుతూన్న తాతకళ్లల్లోకి ప్రశాంతంగా చూసి, "చివరికి చేసేదదేలే. కాని ఏ కులపాడో తెలియదుకదా. చూడండి—మరో రెండుమూడు గంటలు. ఎవ్వరూ గుర్తుపట్టలేకపోతే ఎవడో ఒహడిచేత తీయించేస్తాం" గాని, శవాన్ని అలా వుంచంకదా. అంతకంటే మనమేం చేస్తాం" అనేసి, లేచి లోపలకు వెళ్లిపోయారు.

అందరూ తెల్లబోయి మొహాలు చూసుకున్నారు. ఎవడో ఒకడి చేత తీయించేయడానికి ఈయనగారి అవసరం, పెద్దరికం ఏముందీ? అంత కర్కశత్వమా మరీనూ? చనిపోయిన వ్యక్తి వున్నత వంశానికి చెందినవాడులాగ, ఉత్తమసంస్కారిలాగ, విద్యాధికుడులాగ కనబడు తున్నాడు కనీసం ఒకటి రెండు రోజుల్దాకా శవాన్ని ఏదో విధంగా పట్నం చేర్చడానికయినా వీలుపడదు. అక్కడయినా ఎదురొచ్చి, గుర్తుపట్టుతారనే నమ్మకమేముంది? పెద్దలు పూనుకుని శాస్త్రోక్తంగా దహనం చేయించటం ప్రస్తుత కర్తవ్యం. నీరుతీసి, ఊరుకి

ప్రపంచంతో సంబంధాలు ఏర్పడ్డాక, పేపరు ప్రకటన ద్వారాను, ఇతరత్రాను ఆయన బంధువులకు తెలియపరచొచ్చు. కానీ,ఎవరో ఒహరి చేత.....! దారుణం.....!! నోరు మెదిపే ధైర్యం ఎవరి కుందీ?!.... తలొంచుకుని లేచారు.

శవం చుట్టూ జనం సంఖ్య ఇప్పుడు బాగా పెరిగింది. ఊరి అశేష జనం అక్కడే వున్నారు చూడగలిగినంతసేపు అదే పనిగా శవాన్ని చూడడం, ఆపైనా దూరంగా జరిగి, జాలిపడడం, వేదాంతం చెప్పుకోవడం తప్పించి, దహన సంస్కారం మేం జరిపిస్తామని ఎవ్వరూ ముందుకు రాలేదు. కులం తెలియని వ్యక్తి కావడం కొందరికి, తెగించి ముందుకొస్తే వీరభద్రుడు గారికి ఏం కోపం కలిగించిన వాళ్ల మవుతామోనని కొందరికి, భవిష్యత్తులో ఏ వివాదాల్లో చిక్కుకోవలసి వుస్తుందోనని కొందరికీ అడ్డంకులయ్యాయి

తాత- శవానికిదగ్గరగా కూర్చుని, ముఖంమీద ఈగలు వాలకుండా తలగుడ్డతీసి విసుర్తున్నాడు. క్రమేపీ ఎండెక్కుతోంది. రెండ్రోజుల తర్వాత ఆవూరిమీదపడ్డ మొదటి ఎండ.

"ఎడ్మాటర్గోరొత్తున్నారు" అన్నాడు కిల్లీబడ్డీ కూర్మావతారం. గబుక్కున అందరూ గబగబాలేచి అటుదిక్కుచూసారు, దూరంగా పంచెపైకెగ్గట్టి హెడ్మాష్టరు, వెనగ్గా ఆవూరినుంచే వచ్చే మరి ఇద్దరు మాష్టర్లు గబగబా వస్తున్నారు.

"ఎవరటా—ఎవరూ గుర్తుపట్టలేదా ఇంకా?" వస్తూనేగాభరాగా అడిగారు హెడ్మాష్టారు.

"అయ్‌బాబప్పుడే తమవూరుదాకావచ్చేసిందేటండీ ఈ ఇసయం?"

"చెరువుదగ్గర సూరబ్బాయి కనిపించి చెప్పాడు. ఇంతకీ ఏవూరు వాట్ట? ఎవ్వరూ గుర్తుపట్టలేదా!" అంటూ శవం దగ్గరగానడిచి, స్థాణువై నిలబడిపోయారు, ఆ మూర్తిని చూస్తూ.

"ఎవ్వరూ గుర్తుపట్టలేదండీ; ఇలా వచ్చిలోనే పడుంది శవం" అన్నదొక ఆడమనిషి కళ్లు ఒత్తుకుంటూ.

"వీరభద్రుడుగారికి చెప్పారా ఎవరన్నా?"

"సెప్పావండి. మరోగంటసేపు సూసి, ఎవ్వరూ గుర్తుపట్టకపోతే ఎవడో డి సేత ఈడ్పించేద్దాంలే అన్నారండి" మూలిగాడుతాతః.

అందరి గుండెల్లోనూ కలుక్కుమంది.

కానిఎవ్వరూ బయటకు తేలలేదు. ఎవ్వరికీ ఏం చెయ్యడానికీ పాలుపోవడం లేదు.

"చూడ్డానికి సామాన్యుడిలాలేడు. ఎవరో మహాసుఖావుడిలాగే వున్నాడు. ఇక్కడ అర్థాంతరంగా కన్నుమూసాడు పాపం"—హెడ్మాష్టారు అన్నారు.

"బేంకి మేనేజరుగారొత్తున్నారు" అన్నాడొక కుర్రాడు హుషారుగా. అన్నితలలూ అటుతిరిగాయి. మేనేజరుగారు స్కూటరు మీదొచ్చి అందరి మధ్య ఆగారు. ఆ వూరికి ఒక్కటే బ్యాంకు, ఆయనొక్కడే మేనేజరు, ఊరంతటికీ అదొక్కటే స్కూటరు.

తోసుకుని తోసుకుని ముందుకొచ్చి విషయం చెప్పారు ఆయనకు. స్కూటరు స్టాండేసి, శవం దగ్గరకునడుస్తూ, హెడ్మాష్టారు పెట్టిన నమస్కారాన్ని యథాలాపంగా అందుకని, శవాన్ని పరీక్షగాచూస్తూ, "ఈయనా.... ఈయన్నెక్కడో చూసానండీ" అంటూ తలపంకించి, "ప....ట్నం....లో....నా....ఉహుఁ కాదు. మద్రాసులో....మరే, మద్రాసులోనే అక్కడ నేను క్యాషియర్‌గా పని చేస్తున్నప్పుడు ఈయన మా కష్టమరని నా అనుమానం" అంటూ హెడ్మాష్టారివైపు తిరిగి, "దిస్ ఫేస్ ఈజ్ వెరీ ఫెమీలియర్ వన్ టు మి మేష్టారూ" అన్నాడు.

"నిజమే—ఎందుకో నాకూ చూసినట్లుగానే అనిపిస్తోంది సార్. కాని, నేనెప్పుడూ ఈ జిల్లా దాటి వెళ్లెరుగనే; మీరు మద్రాసం....

టు····న్నా....రూ? ....డూ(....?" అంటూ మూతిచుట్టూ కండువా తిప్పుకుని, ఆలోచనలోపడి, చటుక్కున ఏదో మెరుపు మెరిసినట్లు అయి, గబుక్కున శవం దగ్గరగాకూర్చుని, చేతినుంచి సంచీ వేరుచేసి, అందులోని సరుకుని బయటకు తీసారు.

అందరూ ఉత్కంఠతో కళ్లార్పకుండా అటే చూస్తున్నారు.

ఒకపంచె, లాల్చీ, తువ్వాలు, ప్లాస్టిక్ కాగితంలో చుట్టిన కొన్ని కాగితాలు,పుస్తకాలు బయటకుకొచ్చాయి. బట్టలు పక్కకు పెట్టి, ప్లాస్టిక్ కాగితంవిప్పి, పుస్తకాల్ని పొందిగ్గాపట్టుకుని, సంచీలోకిచూసారు. ఇంకేమీలేవు. మేనేజరుగారు కూడా గొంతుక్కూర్చుని, ఆత్రంగా చూస్తున్నారు. పుస్తకాల్లో కొన్ని అచ్చుఅయినవి, కొన్నివ్రాతప్రతులు. పుస్తకం మీద పేరు చదువుతూనే కళ్లెగరేసి, అన్ని అచ్చుపుస్తకాలమీద అదే రచయిత పేరుండడం గమనించి, గబుక్కున శవం ముఖంలోకి పరికించిచూసి, "అయ్యబాబోయ్, ఈయన సామాన్యుడు కాడం డోయ్" అని గావుకేక పెట్టారు హెడ్మాష్టారు. అందరికీ ఆతృత మరీ ఎక్కువ అయ్యింది. "ఈయన 'కృత్తిక' అండీ" అనరిచారు మళ్లీ.

అందరి నొసళ్లలోనూ భృకుటిముళ్లుపడ్డాయి "అంటే?!"అన్నారు కొందరు. "మీకుతెలుసా?" అని కొందరు, "ఎవరో తొందరగా చెప్పండి" అని మరికొందరు.

"ఈయన మహాకవి అండీ. మా టెన్త్‌క్లాస్ కుర్రాళ్లకు ఈయన పద్యాలున్నాయికూడా."

"ఎవరూ మహాకవి కృత్తికఅంటారా?" అన్నారు ఒకమాష్టారు ముందుకొస్తూ.

"నిస్సందేహంగా. ఇదుగో చూడండీ పుస్తకాలు. మిత్రులకివ్వ డానికి దగ్గరపెట్టుకున్నారు. అయ్యయ్యయ్యో.... ఛచ్ఛ.... ఎంతఖర్మ

కాలిపోయిందీ.... ఏం మేనేజరుగారూ మద్రాసులో చూసిన జ్ఞాపకం అన్నారుగా- గుర్తుకురావటంలేదూ?"

మేనేజరుగారి కళ్లుమెరిసాయి "చెప్పాగా ఇందాకే- బాగా పరిచయమున్న ముఖమని."

"ఈయన కృత్తికే అంటారా?"

"ఇంకా సందేహమా? మద్రాసులో మా బ్యాంకికష్టమరీయన. ఈయనకోసం దాచి అన్నీ కొత్తనోట్లిస్తూవుండేవాడిని. చటుక్కున గుర్తు రాలేదు కాని ఆమూర్తి మాత్రం మనస్సులో వుండిపోయింది. సినిమా కవిగా ఈయనకు తిరుగులేదు. నిర్మాతలు సంవత్సరాల తరబడి ఈయ నింటి చుట్టూ తిరుగుతూంటారు" అన్నారు మేనేజరుగారు- ముందస్తుగా తాను గుర్తుపట్టలేక పోయినందుకు తెగ బాధ పడిపోతూ.

"సినిమాల్లోనే ఏవిటంటీ- యావదాంధ్రదేశంలో ఈయన కసలు పోటీవుందా? ఏం కవిత్వం ఏం కవిత్వం. ఇలా అర్ధాంతరంగా ఖర్మ కాలి ఈ మారుమూల దిక్కుమాలిన పల్లెటూళ్లో జీవితయాత్ర ముగించాడు కాని, ఇదే మద్రాసో హైదరాబాదో అవుతే తెలుగువాడైన ప్రతివాడూగుండెలవిసేలారోదిస్తూ ఈయనగారి అంతిమయాత్రలో పాల్గొనే వారు కదంటీ?"

"మరేమరే అంత భారీఎత్తున మనం ఎలాగూ ఏమీచెయ్యలేం కాని, శాస్త్రోక్తంగా దహనక్రియలు జరిపించి, హృదయ పూర్వకంగా నివాళులర్పిద్దాం. వీరభద్రుడుగారి దగ్గరకు వెళ్దాం పదండి."

....

విషయం వింటూనే వీరభద్రుడుగారు విస్మయంగా చూసారు వాళ్ల ముఖాల్లోకి. "కృత్తిక అనే పేరు పేపర్లలోనూ, పత్రికల్లోనూ, కనబడుతూనేవుంటుంది. ఆయన గురించి చాలామంది గొప్పకవి అని చెప్పగా నేనూ విన్నాను. అయితే అంతగొప్పవాడు కేవలం చావడానికా అన్నట్లు

మనవూరెందుకొస్తాడు? ఒక్కళ్ళకీ ఆయన బంధువుగాని, మిత్రుడుగాని కాడే?! ఈశవం, కృత్తిక ఒకరుకాదని నానమ్మకం" అన్నారు ముఖం అడ్డంగా తిప్పుతూ.

"లేదండీ. నేనుపట్నంలో పనిచేస్తున్న రోజుల్లో ఓసారాయనని మాస్కూలు వార్షికోత్సవాలకు ఆహ్వానించారు. ఇంకా ఒకటిరెండుసార్లు వేదికలమీద కూడా చూసాను" అన్నారు హెడ్మాష్టారు నమ్మకంగా.

"అంతెందుకు-నాకు బాగాపరిచయమున్నవాడని చెబుతున్నానుగా. మద్రాసులో నాకు పరిచయముండేది. అయితే ఇప్పుడు నన్ను వెతుక్కుంటూ ఈవూరొచ్చేంత పరిచయం కాదనుకోండి. ఆ రోజుల్లో నేను కూడా కవిత్వం వ్రాసిచూపిస్తే చాలాబావుందని మెచ్చు........" అంటూ మేనేజరుగారింకా చెప్పుతూండగానే, మధ్యలో అందుకుని, "మరయితే ఈయన మనవూరు ఎందుకొచ్చేడనేదానికి జవాబేమిటి?" అన్నారు వీరభద్రుడుగారు.

ఒక్కరూ జవాబు చెప్పలేకపోయారు, మౌనముద్రవహించారు.

"ఏది ఏమయినా మీరిద్దరూ గుర్తు పడుతున్నారు కాబట్టి, ఆయన వద్దవున్న ఆధారాలనుబట్టీ నేనూ ఆయన కృత్తిక అనే నమ్ముతున్నాను"

—అందరి ముఖాలూ వికసించాయి.

"కానయితే ఇప్పుడేమిటి చెయ్యడం? రోడ్లు బాగులేవు. కనీసం ఫోనుకూడా పని చెయ్యడంలేదు. ఇంతటి మహానుభావుణ్ణి గుట్టుచప్పుడు కాకుండా ఈ మారుమూల మనం దహనం చేసేస్తే ప్రపంచం హర్షిస్తుందా? రేపొద్దున్నమనమీదకు దండెత్తి రారూ?" తన సందేహాన్ని వాళ్లముందుంచారు వీరభద్రుడుగారు,

రెట్టింపయిన వుత్సాహంతో ముందుకొచ్చి అన్నారు హెడ్మాష్టారు, "అయ్యా, మీకు ఆ సందేహం ఏ మాత్రం అఖ్కర్లేదు, ఆయన ఈ

ఊరు ఎందుకు వచ్చాడూ ఏమిటీ అనేవి మరి కొన్ని రోజుల్లో మనకె లాగూ తెలుస్తాయి. పోతే, ఆయన మరణంలో ఏమీ కుటిలేదు శ్రమకి ఓర్చలేక వృద్ధుడయిన కారణంగా ఆయన మరణించాడు. ఏమండి —ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో బంధువులకిగాని, పోలీసువారికిగాని శవాన్ని అప్పగించే అవకాశం ఏ కోశానా లేదుకాబట్టి, మీ వంటి పెద్దలు పూనుకుని ఒక కారణజన్ముడయిన మహాకవికి స్వయంగా దహన సంస్కారం జరిపించారని తెలిస్తే లోకం మీ కీర్తిని శ్లాఘిస్తుందిగాని, ఎన్నటికీ గర్హించదు. కాబట్టి, నిస్సంకోచంగా తమరు కార్యం నిర్వహించడం ఉత్తమం"

"అంతేనండి" అన్నారు మేనేజరుగారు.

తలపంకించి ఆలోచనలో పడ్డారు వీరభద్రుడుగారు. ఇందులో తనకి కొంప మునిగేదేముంది. ఒక అనాధ ప్రేతానికి జరిపే దహన సంస్కారమంతే. అయితే మహాకవి కాబట్టి కొంచెం శాస్త్రోక్తంగా జరిపించితే, రేపొద్దున్న తనని జనం వేనోళ్ల పొగడుతారు. పత్రిక ల్లోనూ, రేడియోలోనూ తనపేరు మారుమోగుతుంది. ఇతరత్రా ఈ వూరు దాటి తనపేరు పాకడానికి ఎలాగూ అవకాశం లేదు. ఇదే బంగారు అవకాశం. తన అదృష్టంకొద్దీ ఆ కవిగారు ఈవూళ్లో ఆఖరిశ్వాస వదిలాడు.

....

ఊళ్లో నలుగురుపెద్దలూ కలిసి శవాన్ని అతి జాగ్రత్తగా మోసు కొచ్చి, వీరభద్రుడుగారి చావడిలోకి చేర్చారు. దహన సంస్కారానికి సంబంధించిన ఏర్పాట్లు చురుగ్గా సాగుతున్నాయి. వీరభద్రుడుగారు స్వయంగా పర్యవేక్షిస్తున్నారు. స్కూలుకి శలవిచ్చేసారు. దక్షిణపు దిక్కుగా వున్నవూళ్లనుంచి ఇక్కడ స్కూల్లో చదువుకోవడానికి వచ్చే పిల్లలు, వూరిజనం అంతా కోలహలంగావుంది. బ్రాహ్మణాగ్రహారం శాస్త్రిగారి కోసం కబురు వెళ్లింది—కర్మకాండ జరిపించడానికి.

బ్యాంకుతెరచి సీట్లోకూర్చున్న మేనేజర్ గారికి ముళ్లమీద కూర్చు న్నట్లుంది. ఒకటి—తనుముందస్తుగా కవిగార్ని గుర్తుపట్టలేక పోయాడు. రెండు-ఇంత తతంగం జరుగుతూన్నా తను బ్యాంకు తెరవక తప్పదు. తలపట్టుకునికూర్చున్న ఆయనకు చటుక్కున ఓ ఆలోచన వచ్చింది. ఒక్కసారిగా లేచినిలబడి, క్యాషియర్తో, "ఇదుగోమూర్తీ ఈరోజు ట్రాన్సేక్షన్సేమీ వుండవు. అంతగా ఒకటీ అరా వున్నా నువ్వు మేనేజ్ చెయ్యి" అని చెప్పి, స్కూటర్ స్టార్టుచేసి, దక్షిణపు దిక్కుగా వురికించాడు.

పడుతూ, లేస్తూ, ఎలాగయితేనేం పక్కవూరుచేరి, శర్మగారింటి ముందు ఆగింది స్కూటరు. గబగబమెట్లెక్కి తలుపు తట్టారు, తలు పులుతెరచుకున్నాయి. "శర్మగారున్నారామ్మా?"

"ఉన్నారు కూర్చోండి"

"కూర్చునే టైము లేదు—తర్వగా పిలవండి"

శర్మగారి భార్యలోపలకు పరుగెత్తి, భర్తనుపిలుచుకొచ్చింది. "ఏమిటండీ ఏమయ్యిందీ?"

"ఇప్పుడేమీ చెప్పేటైములేదు. మీరుచొక్కా తగిలించుకుని, నాతో బయల్దేరాలి"

ఇద్దరితోనూ ముందుకు వురికింది స్కూటరు.

"ఏమిటి మేనేజరుగారూ- ఏంజరిగిందీ?"

"ఘోరం జరిగిపోయింది"

ముచ్చెమటలు పోసాయి శర్మగారికి. "ఏం జరిగిందో చెప్పండి బాబూ" గుండెలదురుతూండగా అడిగారు.

"మద్రాసునుంచి మీకోసంవచ్చిన కృత్తికగారు మావూర్లో మరణించారు."

—ఉలిక్కిపడి, ఆశ్చర్యంగా అన్నారు శర్మగారు, "కృత్తికఅంటే మీరనేది కవిగారి గురించా?"

"ఆహా ఆయనే"

"ఏవిటి మీరుమాట్లాడేది- కృత్తికగారేమిటీ.... నాకోసంరావడం ఏమిటీ.... మీవూళ్లో మరణించడం ఏమిటీ?!!!"

"చూస్తారుగా...." అతికష్టంమీద నడుస్తోంది స్కూటరు బురదగానూ, ఎగుడు దిగుడుగానూవున్న బాటలోంచి.

శర్మగారిమెదడు ఆలోచనలతో వేడెక్కుతోంది. తనూ కవిత్వాలు వ్రాస్తాడు కాబట్టి, కొద్దోగొప్పో పేరున్నవాడుకాబట్టి, కృత్తికగారితో కొద్దిగా పరిచయం వున్నమాట నిజమే. అయితేమాత్రం- ఆయన తనని వెతుక్కుంటూ,.... వానల్లో,.... వరదల్లో....!!

"మాయథాశక్తి మేం ఆ మహాకవికి దహనసంస్కారం జరిపించి, నివాళులర్పిస్తున్నాం. రేపు ప్రపంచానికి ఈ విషయాన్ని చాటవలసినవాళ్లు మీరే" వీరభద్రుడుగారి ఇల్లుచేరుతూంతగా అన్నారు మేనేజరుగారు.

శర్మగారేమీ మాట్లాడలేదు.

స్కూటరుకొంచెం దూరంగా ఆపి, ఇంట్లోకి బయల్దేరారిద్దరూ.

అప్పుడే అగ్రహారంనుంచి శాస్త్రిగారూ, మరికొందరు బ్రహ్మలూ వచ్చారు. వీరభద్రుడిగారి ఆధ్వర్యంలో జరుగుతూన్నకర్మకాండని తాము జరిపించబోతున్నందుకు, తమకు ముట్టబోయే సంభావనలను తలచుకుంటూ ఆనందంతో వుబ్బితబ్బిబ్బవుతున్నారు వాళ్లు.

"ఈరోజు వూరందరికీ భోజనాల్ట" అంటూన్నాడొక కుర్రాడు సంతోషంతో ఎగిరిగంతేస్తూ.

జనాన్ని అదుపుచెయ్యడమే కష్టంగాఉంది. వీరభద్రుడిగారి ఆధ్వర్యంలో శుభాశుభకార్యాలకన్నిటికీ అంతహడావుడీ మామూలే పిచపిచ

లాడుతూన్న గుండెతో శర్మగారూ, ఉరకలేస్తూన్న గుండెతో శాస్త్రిగారూ గబగబా శవందగ్గరకు చేరి, శవం ముఖంలోకి చూసి, నిశ్చేష్టులై, శిలా ప్రతిమల్లా నిలబడిపోయారు—

"కృత్తికే కదూ. దారుణం జరిగిపోయింది శర్మగారూ" అన్నారు మేనేజరుగారు, శర్మగారి కొక్కరికే వినిపించేలాగ.

శర్మగారు జవాబివ్వలేదు.

మేనేజరుగారికి కంగారుపుట్టింది. గబగబా ఇటూ అటూ చూసారు. వీరభద్రుడుగారు ఏమిటన్నట్లు తలాడిస్తూ చూసారు.

"ఏవిఁటి శర్మగారూ. కొంపతీసి ఇతగాడు కృత్తికకాదా ఏమిటీ?" గాభరాగా గొణిగారు మేనేజరుగారు. కృత్తికేకనక కాకపోతే వీరభద్రుడు గారు తనని, హెడ్మాష్టార్ని ఊరుమధ్యగా ఉప్పుపాతర వేయించేస్తారు.

"ఏవిఁటేదో ఇద్దరూ సందేహిస్తున్నట్లుగా వున్నారు" అంటూ అక్కడికొచ్చారు వీరభద్రుడుగారు.

గద్గదికతో అన్నారుశర్మగారు. "ఏమీలేదండి. పదిసంవత్సరాల పరిచయం ఈనాటితో బూడిదయిపోతోందికదాని" అంటూ దుఃఖానికి లొంగిపోయి, చేతుల్లోముఖం దాచుకున్నారు. 'హమ్మయ్య' అని వూపిరి పీల్చుకున్నారు మేనేజరుగారు.

"ఎన్నోసార్లువారిని మా యింటికి ఆహ్వానించాను. అలాగేలే అంటూ దాటించేసేవారు. నేనుతీసుకువెళ్తానువండీ అంటే మాట తప్పిం చేసేవారు. ఇలా ఒంటరిగా బయల్దేరి.... ఈ నిర్భాగ్యుడికోసం....". దుఃఖం ఆగిందికాదు.

ఓదార్పుగా ఆయనభుజం తట్టి, "ఏది ఏమయినా మీకారణంగా ఓ మహానుభావుడికి మా చేతులమీదుగా అంతిమయాత్ర ఏర్పాటుచేసే భాగ్యంమాకుదక్కింది. మాశక్తికితగ్గట్లు ఏలోటూరానియ్యడంలేదు.

ఈవిషయాన్ని ప్రపంచానికి మీరెలా చాటుతారో" అంటూ, కుడిప్రక్కకు తిరిగిన వీరభద్రుడుగారు ఆశ్చర్యంతో, "ఏమిటి శాస్త్రిగారూ, ఏమయ్యిందీ?" అన్నారు.

తలపట్టుకుని కూలబడిన శాస్త్రిగారు, "ఏమీలేదయ్యా! ఈ మహానుభావుడెరో నాకుతెలియదు. కానీ, చూడగానే యెందుకో గుండెల్లో గునపం గుచ్చినట్టయ్యింది. ఎంతో ఆత్మీయుణ్ణి కోల్పోయినట్లుగా అనిపించింది. ఈ ఖర్మకాండ నేను నిర్వహించలేను" అన్నారు బాధగా.

"అలా అంటే కాదు—మీరు నిర్వహించక తప్పదు."

"అయితే ఒక్కషరతు—మన్నించాలి"

"ఏమిటి?"

"నేను ఒక్కపైసాకూడాతీసుకోను. స్వచ్ఛందంగా నిర్వహిస్తాను.

"ఊఁ.... మీ యిష్టం."

....

చితిమంటలు ఎర్రెర్రగా ఆకాశాన్నంటుతూండగా, గంధపు చెక్కలసువాసనతో మిళితమైన నేతివాసనని ఆఘ్రాణిస్తూ, ఇలా అనుకున్నారు శర్మగారు, 'ఈ స్వార్థపూరితలోకాన్ని వదిలివెళ్తున్న ఓఆత్మా! నువ్వెవరివో నాకుతెలియదు. నీదేహాన్నినేనెప్పుడూ చూడలేదు. కేవలం నీశరీరం ఒక కవినిపోలి వుండటంతో ఈ మూర్ఖులు అపోహపడి, కీర్తి కండూతితో సకలలాంఛనాలతో నిన్ను సాగనంపుతున్నారు. నువ్వెవరివయినప్పటికీ, నీరూపం నన్నుముగ్ధుణ్ణిచేసింది. భక్తితోనమస్కరింపజేసింది. నీశరీరం నక్కలపాలుకాకుండా నేను చేయగల సాయం ఇంతే."

అదేసమయంలో శాస్త్రిగారూ కన్నీళ్లతో ఇలా అనుకున్నారు, "నేస్తం, రామాచారీ! నీ ఋణాన్ని ఈవిధంగా తీర్చుకునే అవకాశం

కలిపించావా? ఏం పెద్దమనిషివయ్యా? నీ సంసారబంధాలు తెంచుకుని, ఏనాడో దేశసంచారం ప్రారంభించినా, మనం తారసపడ్డ ప్రతీసారీ నా ఇంటికొచ్చి, నా ఆతిథ్యం స్వీకరించి, నా కోరికతీర్చమని ప్రాధేయపడితే, ఇన్నాళ్లకు ఆఖరిదశలో, నువ్విచ్చిన మాటతప్పకుండా ఈవిధంగా నాకు దర్శనమిచ్చావా? వీళ్లలో కీర్తికండూతే లేకపోతే నిన్నొక మహాకవిగా పొరబడి ఈ ఏర్పాట్లుచేస్తారా? ఇంత ఘనంగా నిన్ను సాగనంపే శక్తి మంతుణ్ణా నేను?! అందుకే అంటున్నాను నేస్తం, ఆనందంగాపోయిరా అమరలోకాలకి. ఓ కీర్తి - నీకుజోహార్లు!!"

ఆంధ్ర పత్రిక — 2-3-'84

సి. పి. బ్రౌన్ గ్రంథాలయము
ప్రవేశ సంఖ్య 24399
తేది 22.6.02
[illegible] - 600004.